



КРАЄЗНАВЧИ ЧИТАННЯ

імені П. Г. Лебединцева

II

23 квітня 1998 року
Біла Церква

КРАЄЗНАВЧІ ЧИТАННЯ

імені П. Г. Лебединцева

II

Україна
Київська обл. м. Біла Церква
Товариство охорони
старожитностей Київщини



“Мустанг” - 1998

Краєзнавчі читання ім. Петра Лебединцева.
23 квітня 1998 року. Конференц-зал Білоцерківського
краєзнавчого музею.

Виступи:

О. Стародуба “До питання про походження сучасної
назви м. Біла Церква”

В. Репрінцева “Чи належав Ф.-К. Браницький до гербу
Корчак”.

Краєзнавчі читання ім. П.Г. Лебединцева. Конференц-зал
Білоцерківського краєзнавчого музею. 23 квітня 1998 року. — Біла Церква:
Мустанг, 1998. — с. 62

Розповсюджується безкоштовно серед членів ТООК.

ISBN 966-7216-12-8

© Гравюра на 1-й стор. обкладинки О. Дмитренко, 1998

© Науково-інформаційне видавництво “Мустанг”, 1998

ЗМІСТ

- I. Ініціатори.
- II. Оргкомітет.
- III. Компут.
- IV. Промова Євгена Чернецького (ведучого).
- V. Виступ Олексія Стародуба на тему “До питання про походження сучасної назви м. Біла Церква”.
- VI. Репліка Р.Я.Свідерського на виступ О.В.Стародуба.
- VII. Виступ Валерія Репрінцева на тему “Чи належали графи Браницькі до гербу “Корчак””.
- VIII. Повідомлення:
- Євгена Чернецького* “Дещо про білоцерківське родове козацтво у XVIII ст.”.
- Євгена Чернецького* “Скарга білоцерківця Ляковського з приводу українських п’єс”.
- Олександра Ярмоли* “Короткий нарис діяльності Відділу культури і освіти при Управлінні Бургомістра м. Біла Церква (1942 р.)”.
Додаток. Розпис штатів шкіл м. Білої Церкви та району (1942 р.).
- Світлани Козлової* “125 років Південно-Західного Відділу Російського Імператорського Географічного Товариства”.
- О.Нестерова* “Червоний терор на Київщині в роки громадянської війни”.
- IX. Репліка О.Ф.Дмитренка на повідомлення О.В.Ярмоли.

чиновников честных и умных; верные поляки в таком захолустье как Белая Церковь того только желают на славу и процветание Украины.

Иосиф Людвинович Лясковский

Белая Церковь,
21 июля 1897 г.”

Повідомив Євген Чернецький.

Короткий нарис діяльності Відділу культури і освіти при Управлінні Бургомістра м. Білої Церкви (1942 р.).

Після відступу радянських військ в 1941 році, радянські органи влади на Білоцерківщині припинили свою діяльність. Німецьке військове командування, якому належала влада в перші часи окупації, по мірі віддалення лінії фронту, почало передавати владу цивільним установам. Не маючи можливості встановити тотальний контроль на окупованих територіях за допомогою лише німців-наглядачів, нова влада була змушена піти на створення органів місцевого самоврядування. У їх відання входила організація життя населення, вирішення поточних завдань та регулювання відносин з військовими частинами і німецькою адміністрацією. Таким органом для нашої території було Управління Бургомістра м. Білої Церкви. (Населення Білоцерківщини періоду окупації¹ (на середину 1942 р.) нараховувало: по місту — 15500, по Заріччю — 5660, по Ротку — 4165, по Олександрії — 4670, по Білоцерківському району — 39409 мешканців).

В збірці “Біла Церква в роки Великої Вітчизняної війни (матеріали науково-практичної конференції до 50-річчя визволення міста)” в окремих статтях Т.В.Сучкова, С.І.Бурлака, А.В.Германчук, П.І.Юхименко, Н.Н.Юхименко, Б.Й.Кашкін, В.А.Коломієць подають цікаві відомості, які стосуються історії Білої Церкви цього періоду, спираючись на багату джерельну базу. Але, діяльність культурно-освітніх установ в них практично не висвітлено. Єдину відомість подає Т.В.Сучкова в статті “Біла Церква на початку війни та стан економіки в період окупації”: “Для постачання продовольства окупаційній армії були залучені і діти шкільного віку. Школи в 1942 році були закриті, діти залучалися до польових робіт, вчителі направлені на біржі праці для подальшого працевлаштування, але вже не за фахом.”

Враховуючи фундаментальність цього питання для розуміння історії Білоцерківщини, здається необхідним подати більш детальні відомості. Це уявляється тим більш важливим, що ми можемо побачити діяльність людей, які і в ці важкі для нашого народу часи, незважаючи на всі перешкоди, намагались працювати на ниві освіти та

¹ Згідно даним поданим Відділом громадянських справ при Управлінні Бургомістра (ДАКО. — Ф. 2225, оп. 3, спр. 87. — Арк. 17 зв).

культури — навчати дітей, досліджувати історію рідного краю, підтримуючи культурні традиції місцевого населення, його людську гідність. Серед освітян, в цей період, і особливо серед вчителів, ми можемо побачити людей, які віддали цій справі багато років свого життя і працювали в цій галузі іноді ще з дореволюційного часу. Багато з них були початківцями та активними діячами краєзнавчого руху в передвоєнні десятиріччя...

Культурно-освітні установи м. Білої Церкви та району періоду окупаційного режиму знаходилися у віданні Відділу культури і освіти при Управлінні Бургомистра м. Білої Церкви.

Згідно наказу Бургомистра від 24.XII - 1942 р., до Відділу культури відносилися такі установи: редакція газети, школи, театр, музей та бібліотека ^(1, арк. 2) (раніше, згідно відчиту за квітень 1942 р., до його відома входили також дитячі будинки). ^(2, арк. 1-1 зв, 5-5 зв.; 3, арк. 8-8 зв.)

Ним керував заступник Райшефа Бойченко. Із звітів Відділу культури та освіти за квітень місяць 1942 р., ^(2, арк. 2-6) а також за час з 1 січня по 1 липня 1942 р., ^(3, арк. 8-9) маємо деякі відомості, які в загальних рисах змальовують становище культурно-освітніх установ міста в часи німецько-фашистської окупації.

В звіті за квітень говориться, що навчання по всіх школах м. Білої Церкви і Білоцерківського району розпочалося 1 квітня 1942 р. В першому півріччі 1942 р. в м. Білій Церкві працювали 10 українських і одна німецька школа. В селах Білоцерківського району працювали 34 чотирьохрічні народні школи. Працювали I-IV класи. Школами міста було охоплено 1489, а по селам району — 2630 дітей. Учителів працювало: в міських школах — 58, в сільських — 99 осіб. Відвідування учнями шкіл складало: по місту — 78 %, а по селах — 67,2 %. ^(3, арк. 8)

“В чотирьохрічних школах викладалася арифметика, українська мова, німецька мова (в німецькій школі). Знання з природознавства подавалися шляхом ознайомлення дітей з природою підчас екскурсій у поля, ліс, на річку... Частина робочого часу по школах відведена була на співи, фізкультурні вправи, практичні господарчі роботи в громадських, шкільних та індивідуальних садках та господарствах.”

Українська мова та арифметика викладалася за сталими навчальними календаризованими планами, складеними, за дорученням Відділу освіти, вчителями міських шкіл. Всі школи міста і району використовували ці плани “з метою єдності в проходженні програмового матеріалу разом по всіх школах”.

Підручники в школах зовсім не використовувались. Вчителі викладали матеріал або усно, або записуючі його на класних дошках. В IV класах на уроках української мови використовували читання газетного матеріалу. Як зазначається у звіті, у квітні, особливо у

сільських школах, відвідування сильно знизилася (в окремих школах — с.с. Поправка, Бакали — до 40-38 %). Причини цього, з початку квітня — бездоріжжя, недостаток взуття, а з середини квітня — весняні с/г роботи вдома.

25 травня 1942 р., за розпорядженням Гебіткомісара, школи припинили навчання і діти за участю та під наглядом вчителів працювали на сільськогосподарських роботах.

Як вже зазначалося, в Білій Церкві продовжив і під час окупації працювати театр ім. Шевченка. В звіті за квітень 1942 р. про його діяльність зазначається: “В міському театрі в квітні м-ці драматичним колективом театру ім. Шевченка під керуванням п. Козирьова опрацьовано нові драматичні твори: “Украдене щастя” Франка, “Мірондоліна” Гольдони. Багато разів ставилась трагедія Шіллера “Коварство і Любов”.

Театр ім. Шевченка працює достатньо серйозно над проробкою драматичних творів і дає глядачам цінне враження від класичних творів кращих драматургів.

В роботі театру є деякі дефекти, які потребують виправлення, а саме і часткове незасвоєння ролей артистами театру, в деяких випадках недостатня робота над деталізацією оформлення типу того, чи іншого персонажу.

В квітні м-ці в приміщенні Міського театру відбулися три гастролі Київської капели бандуристів, яка з художньою майстерністю виконувала кращі німецькі та українські народні пісні.

Виїздив на село за квітень не було.

При театрі працюють духовий і джаз. оркестри і хорова капела.

В програмах концертних виступів є німецькі, українські та російські народні пісні та класичні твори кращих композиторів.

За квітень м-ць хоровою капелою дано 1 концерт

— / — оркестром — / — 1 — / —

Драматичним колективом, а також хоровою капелою і оркестрами, обслуговуються крім населення міста і німецькі військові частини. ”(2, арк. 3 зв.-4)

В травні-червні в міському театрі, по від'їзді з Б.Церкви драматичного колективу ім. Шевченка, гастролювали різні акторські групи: музкомедії, рос. драми, укр. драми, укр. опери. В приміщенні міського театру часто відбувалися вистави і концерти німецьких акторів. (3, арк. 9)

В Білій Церкві працювала бібліотека, яка нараховувала ~ 5000 томів¹. “Серед наявних книжок є: класична література російських, українських та західно-європейських класиків, література науки, художня, історична.”^(2, арк. 4 зв)

“Протягом півріччя бібліотека працювала щоденно з 8 г. ранку до 5 г. дня. Охоплено 320 читачів.

Наказом по Відділу культури і Освіти від 12/VI № 18 було запропоновано спеціально-визначеній комісії із викладачів-літературознавців вдруге зробити перегляд всіх книжок бібліотеки з метою відібрання і повного вилучення літератури більшовицького напрямку, літератури неблагонадійної з політичного боку.

20/VI комісія закінчила свою роботу, спеціальним актом зафіксувала списки літератури цілком придатної для використання її читачами, а також списки літератури вилученої, яку складено в окремому приміщенні і опечатано.

22/VI Бібліотека, що, згідно наказу по Відділу Культури і Освіти № 20 тимчасово припинила видачу книжок читачам знову почала свою нормальну роботу.”^(3, арк. 9)

В штат бібліотеки за “Розписом штатів та ставок установ міського бюджету Б.Церківської Райуправи” входили:^(4, арк. 6)

№	Прізвище	Посада	Освіта	Стаж		
				Заг.	По спец.	У дан. уст.
1.	Шелест В.С.	Зав. бібліотек.	Чегиринська вчительська школа середня	23	15	- 41 р.
2.	Троценко Г.М.	Ст. бібліот.	[2-х кл. шкiл.] середня	33	11	- 41 р.
3.	[Г]рива Н.Є.	Бібліотек.	Гiмназія	17	12	8 міс.
4.	Ковальська Г.М.	Уборщ.	6 класів	-		3 міс.

У місті працював і кінотеатр, але він обслуговував виключно німецькі військові частини.^(3, арк. 9; 2, арк. 4 зв.-5)

Особливо цікавими уявляються відомості подані про діяльність Білоцерківського Історично-Кразнавчого музею (за квітень 1942 р.), хоча на жаль вони досить уривчасті:

“По Відділу Мистецтв: реставровано 3 картини та художня вишивка.

¹ В “Звіті про роботу Відділу Культури і Освіти...” за час з 1 січня по 1 липня 1942 р. (ДАКО. — Ф. 2225, оп. 3, спр. 87. — Арк. 9) вказується, що “міська бібліотека має 500 томів”. Але більш імовірно, виходячи із кількості читачів, треба вважати всеж таки цифру 5000 томів.

По відділу Історії України: зроблено загальне переустаткування та поповнення новими експонатами.

По відділу археології: устатковано вітрину скіфської культури. По відділу історії Білоцерківщини — устатковано вітрину побутових речей велико-князівської доби.

До всіх експонатів виготовлено етикетки німецькою та українською мовами.

Проведена попередня робота по інвентаризації бібліотеки.^(2, арк. 4-4 зв.)

Розпис штату музею (складено після 1/III-42 р.):^(4, арк. 6)

№	Прізвище	Посада	Освіта	Стаж		
				Заг.	По спец.	У дан. уст.
1.	Шкабара [Н.]С.	Директор	Київський унів.	36		1 р.
2.	Клехновський В.	Лаборант-бібліотек.	Спец. учил. зв'язку	3		6 міс.
3.	Волинець П.О.	Лаборант-екскурсовод	Київська гімназія	25		1 міс.
4.	Манко Н.І.	Рахів.-касир	Н/з вища, Харків. пед. інст.	10		6 міс.
5.	Коломійченко Т.	Завхоз-наглядач	Низча	40		1 р.
6.	Зінченко М.[С.]	Прибиральн.	Низча	10		6 міс.
7.	Цвіловська Р.	Двірник	Неграмотна			9 міс.

Деякі цікаві подробиці існування музею під час німецької окупації подаються в акті, складеному 27/VIII-42 р. під час зміни директорів музею. Враховуючи обмеженість відомих нам матеріалів, пов'язаних з діяльністю Білоцерківського музею періоду окупації, наведемо його повністю:^(5, арк. 19)

“АКТ”

Копія

1942 року серпня 27 дня м. Біла-Церква.

Я, нижчепідписаний Завідуючий фінвідділом при Управлінні Бургомистра КОМЧУКОВ, Інспектор бюджету ЯНКІВСЬКИЙ, в присутності колишнього Директора Музею п. ШКАБАРИ і новопризначеного Директора п. МАРЧУКА¹ та бухгалтера Музею п.

¹ [С.] Марчук знаходився на посаді директора музею ще і у квітні 1943 р. (на касовом плані Білоцерківського музею на травень 1943 р., складений 22/IV-43 р., стоїть його власноручний підпис).^(6, арк. 23)

МАНЬКО в зв'язку зі зміною Директорів і передачею справ та музейних цінностей перевірів записи касової книги та пред'явлені видаткові документи, при чому виявив такі факти.

1. п. Шкабара із відпущених Музею коштів одержав, як додаткову винагороду (поверх місячного утримання) такі суми: 26.VII-42 р. — 150 крб. за роботу добору матеріалів і консультацію по влаштуванню вітрини з картою походів Б.Хмельницького; 6.VI — 300 крб. за визначення влаштування та консультацію двох вітрин “Наші птахи” та “Тваринний світ”; 14.VII — 350 крб. в рахунок консультації по складанню карти історичних пам'яток Білоцерківщини.

Ці витрати переведені без погодження з Фінвідділом і кошторисом не передбачені.

2. Оплата різних робіт по устаткуванню, обладнання та оформлення Музея переводились за словесними угодами по дуже великим цінам. Особливо значні суми оплачувались гр. Щупківському від 175 крб. до 750 крб. (мається 8 розписок). При чому виготовлена карта Білоцерківщини і сусідніх районів незакінчена і розцінена дуже високо.

Так само сплачувались великі суми за столярні роботи, за обладнання басейну (1500 крб.) без складання кошторисів і додержання нормативів.

3. Запроваджувалась практика підвищеної оплати праці за понадурочні роботи своїм службовцям, наприклад: Коломійченко 30.VI виплачено за підстригання акацій 110 крб., за поливку квітів 50 крб., убиральниці Зінченко 13.VI за роботи по уборці 105 крб.; 23.VI за ополування 5 клумб, 300 крб., в той час як її місячна платня складає 280 крб.

4. Практикувалася закупка на приватньому ринку різних предметів по збільшених цінах (цвяхи по 40 крб. за 4 купки, сапа 50 крб., бензін 80 крб. 1/2 літра (купував Клевівський).

5. Неправильність такого порушення цін, що до оплати робочої сили і потрібних матеріалів була відмічена в акті ревізії від 31.V-42 р. ревізором Каялом, але і після цього такі витрати переводились.

6. Прийнятий за наказом від 5.III-42 р. на посаду лаборанта-бібліотекаря п. Клевівський не використовувався за своєю посадою (складання картотеки робила за здільною оплатою п. Святун), а переводив реставрацію картин і художнє оформлення за значну додаткову оплату. Недостатня завантаженість лаборантів роботою також відмічена в акті ревізії.

Про всі виявлені перевіркою факти витрачання коштів з порушенням існуючих правил і складено цього акта в 2-х примірниках.

Підписи: Зав. Фінвідділом (КОМЧУКОВ)
Інспектор бюджету (ЯНКІВСЬКИЙ)

Присутні: Кол. Директор (ШКАБАРА)
Новопризначений
Директор (МАРЧУК)
Бухгалтер (МАНЬКО)

[Доповне]ння: Оплата за роботу по складанню схем, консультацій, визначенню [.....] та іншому, що взагалі провадилось в часи понадурочні, врахо-
[.....] вартість експонату і під відповідною статтею входила до кошто-
[.....] вадилось завжди, ось чому не було погодження з Фінвідділом.

(ШКАБАРА)
Згідно: / підпис/
Печатка"

Використані джерела:

1. ДАКО. — Ф. 2225, оп. 1, спр. 121.
2. ДАКО. — Ф. 2225, оп. 1, спр. 770.
3. ДАКО. — Ф. 2225, оп. 3, спр. 87.
4. ДАКО. — Ф. 2225, оп. 1, спр. 83.
5. ДАКО. — Ф. 2225, оп. 1, спр. 369.
6. ДАКО. — Ф. 2225, оп. 1, спр. 447.

Додаток. Розпис штатів шкіл м. Білої Церкви та району (1942 р.).

Таблиця 1

м. Біла Церква

Школа німецької національності

№	Прізвище	Посада	Освіта	Стаж		
				Заг.	По спец.	У дан. уст.
1.	Гейне Лаура Фрідр.	Зав. шк.	Курси іноз. мови	35	35	6.[X]-42
2.	Таранович В.О.	Вчит.	Жін. серед. шк.	7	7	6.[X-42]
<i>Прибиральниця</i>						
Школа 1						
1.	Ковальов Е.А.	Зав. шк.	Інст. соцвих.	26	26	6/Х-41
2.	Васильцова Є.Я.	Вчит.	Жіноча гімн.	30	30	—
3.	Литвин К.Т.	—	Пед. шк.	17	17	—
4.	Мищенко З.Т.	—	Пед. тех.	17	17	—
5.	Томасевич Г.Е.	—	Жін. гімн.	24	24	—
6.	Рутківська О.С.	—	Пед. шк.	13	13	—
7.	Побережніченко Е.О.	—	Вищі жін. курси	24	24	—
8.	Чернега Р.К.	—	Епархіальна шк.	24	24	—

1 Лівий нижній куток аркуша відірвано (квадратні дужки).

№	Прізвище	Посада	Освіта	Стаж		
				Заг.	По спец.	У дан. уст.
<i>Прибир. 2</i>						
Школа 2						
1.	Діхтяренко [Т.] І.	Зав. шк.	Інститут [...] педагог.	17	11	1/VIII
2.	Ковальська А.А.	Вчит.	Епарх. шк.	29	29	6/X-41
3.	Степанова Г.К.	—	Пед. тех.	16	16	—
4.	Щербина Е.М.	—	—	15	15	—
<i>Прибир.</i>						
Школа 3						
1.	Хоцянівський [И.] Ів.	Зав.шк.	Вет. Зоотех. Ін.	13	13	6/X-41
2.	Янкевич В.А.	Вчит.	Учит. Інстит.	31	31	—
3.	Цюпа С.Г.	—	Пед. тех.	17	17	—
4.	Юрчевська О.О.	—	Пед. шк.	26	26	—
5.	Мойсейченко Н.Т.	—	8 кл. гімн.	21	21	—
6.	Понощевська М.Г.	—	Вищ. жінь. курси	26	26	—
7.	Узієнко М.М.	—	Пед. шк.	12	12	—
8.	Чекавська Г.Т.	—	Епарх. шк., незак. вищі кур.	39	39	—
<i>Прибир. 2</i>						
Школа 4						
1.	Невінчаний І.І.	Зав. шк.	Учит. семінар.	34	34	6/X-41
2.	Линник А.В.	Вчит.	Жін. курси	24	24	—
3.	Нечипоренко А.М.	—	Пед. шк.	10	10	—
4.	Рябчук К.Ф.	—	Пед. інст.	6	6	—
<i>Прибир.</i>						
Школа 5						
1.	Кожура В.Т.	Учит.	Пед. шк.	11	11	6/X-41
2.	Дробціон А.Г.	—	8 кл. жінь. гімн.	26	26	—
3.	Некрасевич Є.С.	—	Звання вчителя	22	22	—
4.	Ягуста П.Д.	—	Пед. курси	24	24	—
<i>Прибиральн.</i>						
Школа 6						
1.	Марчук С.П.	Зав. шк.	Учит. інст.	12	12	6/X-41
2.	Василенко М.Ю.	Вчит.	Гімн., пед. кур.	20	20	—
3.	Годженко З.М.	—	Епарх шк.	24	24	—
4.	Підгаєцько Г.С.	—	—	17	17	—
5.	Марченко Н.П.	—	Пед. шк.	9	9	—
<i>Прибир.</i>						
Школа 7						
1.	Топорівський В.І.	Зав. шк.	Біол. від. універ.	23	23	6/X-41
2.	Д'яконець М.К.	Вчит.	Пед. інст.	9	9	—
3.	Побережніченко Н.Я.	—	Пед. шк.	17	17	—

№	Прізвище	Посада	Освіта	Стаж		
				Заг.	По спец.	У дан. уст.
4.	Тарасевич Г.О.	—	—	18	15	—
5.	Штибіг К.Д.	—	Жін. гімн.	28	28	—
6.	Щербиніна О.В.	—	Вищі жін. курси	22	22	—
7.	Чердніченко А.П.	—	Учит. інстит.	44	44	—
<i>Прибиральн.</i>						
Школа 8						
1.	Ковбаса Г.І.	Зав. шк.	Уч. інст.	21	21	6/Х-41
2.	Дябовський П.П.	Вчит.	Робітфак	15	15	—
3.	Новошацький М.Х.	—	Пед. інст.	12	12	—
4.	Погребний Т.І.	—	Звання учит.	38	38	—
5.	Мельников Д.С.	—	Пед. інст.	25	25	—
6.	Сімончук П.Ф.	—	Учит. шк.	25	25	—
7.	Тупчий М.Я.	—	Пед. шк.	14	14	—
<i>Прибир. 2</i>						
Школа 9						
1.	Пелих Ф.К.	Зав. шк.	Учит. семінар	41	41	6/Х-41
2.	Леус М.С.	Вчит.	Інст. соцвих.	16	16	—
3.	Меляницька М.А.	—	Учит. шк.	11	11	—
<i>Прибир.</i>						
Школа 10						
1.	Ленік Т.[И].	Зав. шк.	Учит. інст.	41	41	6/Х-41
2.	Маренич Н.М.	Вчит.	Звання вчителя	32	32	—
3.	Марченко П.П.	—	Пед. тех.	5	5	—
4.	Навроцька М.К.	—	8 кл. жін. гімн.	10	10	—
5.	Самойлович Н.К.	—	Пед. курси	16	16	—
6.	Яценко Н.М.	—	Учит. інст.	3	3	—
<i>Прибир. 2</i>						

Таблиця 2

Школи Білоцерківського району

с. Бакали

№	Прізвище	Посада	Освіта	Стаж		
				Заг.	По спец.	У дан. уст.
1.	Косяк Д.А.	Зав. шк.	Учит. 3-х річ. пед. курси	35	35	6/Х-41
2.	Косяк О.А.	Вчит.	Комерційна шк., учит. інст.	13	13	—
<i>Прибир.</i>						
с. Б.Гребля						
1.	Москаленко І.Ф.	Зав. шк.	Пед. тех.	10	10	6/Х-41
2.	Калініченко Г.Т.	Вчит.	Пед. шк.	3	3	—
3.	Сич Меланія Дем.	—	—	3	3	—

№	Прізвище	Посада	Освіта	Стаж		
				Заг.	По спец.	У дан. уст.
<i>Прибир.</i>						
с. Городище						
1.	Паценко О.Е.	Зав. шк.	Учит. семінар.	9	9	6/Х-41
<i>Прибир.</i>						
с. Глушки						
1.	Бережний М.І.	Зав. шк.	Духов. уч.	6	6	6/Х-41
2.	Крицький К.К.	Вчит.	Пед. шк.	1-й р.	1-й р.	—
3.	Дмитраш В.Я.	—	—	8	8	—
4.	Ягуста В.В.	—	—	5	5	—
<i>Прибир.</i>						
с. Глибичка						
1.	Миньківський І.М.	Зав. шк.	Пед. шк.	3	3	6/Х-41
2.	Косяченко	Вчит.	—	1	1	—
<i>Прибир.</i>						
с. Кожанка						
1.	Кубрак М.П.	Зав. шк.	Учит. інст.	16	16	6/Х-41
2.	Козаченко Л.В.	Вчит.	—	2	2	—
3.	Килба О.Ф.	—	Робфак 1-й курс с/г інст.	2	2	—
<i>Прибир.</i>						
с. Клочки						
1.	Шпильова М.М.	Зав. шк.	Пед. шк.	3	3	6/Х-41
<i>Прибир.</i>						
с. Коржівка						
1.	Засуха В.М.	Зав. шк.	Інст. нар. освіт.	13	13	6/Х-41
<i>Прибир.</i>						
с. М.Вільшанка						
1.	Любицький М.М.	Зав. шк.	Інст. нар. освіт.	19	19	6/Х-41
2.	Пархоменко Ф.Ф.	Вчит.	Пед. шк.	9	9	—
3.	Денесюк Т.П.	—	—	7	7	—
<i>Прибир.</i>						
с. М.Сквирка						
1.	Фастовець К.С.	Зав. шк.	Пед. курси	11	11	6/Х-41
2.	Вербицька Є.Ст.	Вчит.	Пед. шк.	2	2	—
3.	Степаненко	—	—	9	9	—
<i>Прибир.</i>						
с. Матюші						
1.	Фурсенко А.Я.	Зав. шк.	Пед. шк.	13	13	6/Х-41
2.	Адженок Н.П.	Вчит.	—	9	9	—

№	Прізвище	Посада	Освіта	Стаж		
				Зар.	По спец.	У дан. уст.
3.	Кононенко Л.В.	—	Епарх. шк.	26	26	—
4.	Новохацька Н.Ф.	—	Учит. інст.	2	2	—
<i>Приблр.</i>						
с. Озірно						
1.	Герасимчук Ю.В.	Зав. шк.	Інст. нар. осв.	18	18	6/Х-41
2.	[Р]уда А.Е.	Вчит.	Аспірант Н-д інст.	3	3	—
3.	Вдовиченко Н.Ф.	Вчит.	Учит. інст.	8	8	—
4.	Чер[н]івська Е.[Н].	—	[Учит. інст.], Інст. іноз. мов	18	18	—
<i>Техрб. 2</i>						
Цукроварня Озірно						
1.	Крещенська Г.С.	Зав. шк.	8 кл. жін. гімн.	13	13	6/Х-41
2.	Борисюк О.О.	Вчит.	8 кл. гімн., 2 к. Археол. інст.	25	25	—
<i>Техрб.</i>						
с. Пилипча						
1.	Плуговий М.Ф.	Зав. шк.	Учит. інст.	14	14	6/Х-41
2.	Зінченко О.М.	Вчит.	—	3	3	—
3.	Ярмола Т.Г.	—	3 к. Хім. тех. інст.	1-й	1-й	—
<i>Техрб.</i>						
с. Піщана						
1.	Степаненко В.Т.	Зав. шк.	Пед. тех	5	5	6/Х-41
2.	Андрієвська Л.А.	Вчит.	Гімназ.	18	18	—
3.	Бевз А.Г.	—	2 кур. Учит. інст.	7	7	—
4.	Бойко Г.А.	—	Пед. шк.	4	4	—
<i>Техрб.</i>						
с. Поправка						
1.	Липовенко А.Є.	Зав.шк.	Пед. шк., 4-х річ. пед. курси	11	11	6/Х-41
2.	Донченко Г.С.	Вчит.	Учит. шк.	26	26	—
3.	Серьожникова Л.Д.	—	Пед. тех., 1- річ. педкурс.	19	19	—
<i>Техрб.</i>						
с. Потіївка						
1.	Поліщук В.П.	Зав. шк.	Пед. шк.	11	11	6/Х-41
2.	Очеретяна Н.К.	Вчит.	—	7	7	—
3.	Рачинська В.Ф.	—	—	2	2	—
4.	Сороківська А.К.	—	—	7	7	—
5.	[Г]ляницька М.П.	—	—	5	5	—
6.	Жицька О.С.	—	—	6	6	—

№	Прізвище	Посада	Освіта	Стаж		
				Заг.	По спец.	У дан. уст.
<i>Техроб.</i>						
с. Сорочотяги						
1.	Хмара О.Ф.	Зав. шк.	Учит. семінарія	36	36	6/Х-41
2.	Мілевський С.С.	Вчит.	Пед курси пед. інст.	7	7	—
3.	Марчевська О.А.	—	Пед. шк.	5	5	—
<i>Техроб.</i>						
с. Скребеші						
1.	Марищенко А.П.	Зав. шк.		10	10	6/Х-41
2.	Москаленко Ф.В.	Вчит.	Пед. шк.	9	9	—
3.	Сумовська Н.М.	—	Робітфак	1	1	—
4.	Черніхівська Я.М.	—	Пед. шк.	1	1	—
<i>Техроб.</i>						
с. Трушки						
1.	Чумак П.М.		Інст. соц. вих.	19	19	6/Х-41
2.	Штеюк П.М.		Уч. інст.	13	13	—
3.	Кравченко А.В.	Вчит.	Пед. інст.	7	7	—
4.	Мартінова [Я.М.]	—	Епарх. шк.	37	37	—
<i>Техроб.</i>						
с. Томилівка						
1.	Головко А.Х.	Зав. шк.	Церк. уч. шк.	26	26	6/Х-41
2.	Петрусь О.Ф.	Вчит.	Учит. семінар.	25	25	—
3.	Пінська В.А.	—	Жіноча гімн., пед. курси	20	20	—
<i>Техроб.</i>						
с. Фастівка						
1.	Косинська С.Т.	Зав. шк.	Пед. шк.	11	11	6/Х-41
2.	Грегуленко К.П.	Вчит.	—	9	9	—
3.	Стороженко В.П.	—	—	6	6	—
<i>Техроб.</i>						
с. Фесюрі						
1.	Онопрієнко Ю.В.	Зав. шк.	Пед. курси	2	2	6/Х-41
2.	Осадча М.М.	Вчит.	—	6	6	—
<i>Техроб.</i>						
с. Фурси						
1.	Дикало Д.Ф.	Зав. шк.	Уч. інст.	36	36	6/Х-41
2.	Можерівська Н.Т.	Вчит.	—	11	11	—
3.	Труш М.М.	—	Пед. шк.	19	19	—
4.	Шаповал О.П.	—	—	28	28	—
5.	Радчук	—	—	11	11	—

№	Прізвище	Посада	Освіта	Стаж		
				Заг.	По спец.	У дан. уст.
<i>Техроб.</i>						
с. Храпачі						
1	Поспелов П.Т.	Зав. шк.	2 к. політех. інст.	12	12	6/Х-41
2	Савицька О.Д.	Вчит.	Пед. шк.	1	1	—
3	Шевченко С.О.	—	Уч. інст.	11	11	—
<i>Техроб.</i>						
хут. Межовий						
1.	Юхневич А.А.	Зав. шк.	Пед. шк.	9	9	6/Х-41
2.	Філончук	Вчит.	Середня	9	9	—
<i>Техроб.</i>						
хут. Одноріг						
1.	Одноріг П.І.	Зав. шк.	Пед. шк.	7	7	6/Х-41
2.	Сороківська І.К.	Вчит.	—	6	6	—
<i>Техроб.</i>						
хут. Черкас						
1.	Скочко Г.Д.	Зав. шк.	Пед. шк.	12	12	6/Х-41
2.	Одноріг М.І.	Вчит.	—	7	7	—
<i>Техроб.</i>						
с. Чмерівка						
1.	Дзюбенко П.М.	Зав. шк.	2-х річ. педкурси, Уч. інст.	26	26	6/Х-41
2.	Галашевська Ф.І.	Вчит.	Пед. шк.	3	3	—
<i>Техроб.</i>						
с. Черкас						
1.	Р[е]дченко В.	Зав. шк.	4 кур. університ.	7	7	6/Х-41
2.	Титова Т.М.	Вчит.	1 кур. університ.	1-й	1-й	—
<i>Техроб.</i>						
с. Чупира						
1.	Зворський [И.]П.	Зав. шк.	Пед. шк., 2 кур. пед. інст.	26	26	6/Х-41
2.	Шапошнікова Г.М.	Вчит.	Десятир.	1-й	1-й	—
3.	Данилюк П.Гр.	—	Пед. шк.	7	7	—
<i>Техроб.</i>						
с. Шкарівка						
1.	Міненко М.Гр.	Зав. шк.	Учит. інст.	6	6	6/Х-41
2.	Богословська В.С.	Вчит.	Агроном. шк.	2	2	—
3.	Дмитраш Г.І.	—	Учит. інст.	2	2	—
4.	Максименко Т.Ф.	—	Пед. шк.	7	7	—
5.	Козаченко Л.С.	—	—	2	2	—

№	Прізвище	Посада	Освіта	Стаж		
				Заг.	По спец.	У дан. уст.
<i>Техроб.</i>						
с. Щербак						
1.	Нечипоренко О.М.	Зав. шк.	Пед. шк.	7	7	6/Х-41
2.	Шевченко О.І.	Вчит.	—	6	6	—
<i>Техроб.</i>						
с. Яблунівка						
1.	Ч[а]ла Г.А.	Зав. шк.	Гімназія	27	27	6/Х-41
2.	Баранівський М.П.	Вчит.	Звання учителя	35	35	—
3.	Вишнівська О.Ю.	—	Гімназія	27	27	—
4.	Ущенко О.Г.	—	Пед. курси	27	27	—
<i>Техроб.</i>						

Повідомив Олександр Ярмола.

125 років Південно-Західного Відділу Російського Імператорського Географічного Товариства.

У газеті “Киевлянин” від 16 лютого 1873 р. з’явилось оголошення, що в Києві засновано Південно-Західний Відділ Російського Імператорського Географічного Товариства.

Членами-засновниками стали:

1. *Антонович В.Б.* (1834-1908), історик, археолог, археограф, професор історії університету св. Володимира, засновник Старої Громади, гол. редактор видання “Труды Временной комиссии для разбора древних актов”, а також 8-томного “Архива Юго-Западной России”.
2. *Галаган Г.П.* (1819-1888), представник відомого козацько-шляхетського роду, громадський діяч, можновладець та меценат, член Старої Громади, член Державної Ради з підготовки реформи 1861 р. (разом з В.В.Браницьким). Саме на його кошти почалась діяльність Відділу.
3. *Чубинський П.П.* (1839-1884), етнограф, юрист. Очолив перші етнографічні експедиції на Україні. Автор гімну “Ще не вмерла Україна”. Підготував 7-томні “Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западно-Русский край” (золота медаль Російського Географічного Товариства).
4. *Драгоманов М.* (1841-1895), історик, публіцист, фольклорист, доцент кафедри античної історії університету св. Володимира, член Старої Громади. Дав цінні дослідження української усної словесності.

16) *Мельгунов С.П.* Красный террор в России. — Берлин, 1923.

Повідомив О. Нестеров

ІХ. Репліка О.Ф.Дмитренка на повідомлення О.В.Ярмоли.

Ол.Дмитренко у виступі Ол.Ярмоли відмітив вельми цікаву подробицю: існування джазового колективу в Білій Церкві часів німецької окупації. Він зазначив, що на території Третього рейха джаз було заборонено тому, що він вважався нацистськими ідеологами дегенеративною формою мистецтва. Саме тому факт, наведений Ол.Ярмолою, викликає особливий інтерес та, за думкою Ол.Дмитренка, потребує подальшого студювання.

Наукове видання

КРАЄЗНАВЧИ ЧИТАННЯ

імені П.Г. Лебединцева

Редактор: **В. Іванців**

Художник: **О. Дмитренко**

Комітет по видавництву: **О. Стародуб, Є. Чернецький, О. Ярола**

Підп. до друку . Формат А5. Гарн. Ukr.Mysl.
Папір KumpNova. Друк графаретний. Ум. друк. арк. 2.82
Зам. 980799. Т. 50 прим.

Віддруковано у науково-інформаційному видавництві "Мустанг",
256400, м. Біла Церква, вул. Логінова, 39/2.